259216 - Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in, Ali'nin göğsüne yaslanmış olarak vefat ettiği sahih midir?

Soru

Râfizîler, Resûlullah –sallallahu aleyhi ve sellem–'in, Müminlerin Annesi, bizim annemiz, sıddîk kızı sıddîka Âişe –Allah ikisinden de razı olsun–'ın göğsü ile boynu arasında değil, Ali b. Ebî Tâlib –radıyallahu anh–'ın göğsü üzerinde vefat ettiğini iddia etmektedirler. Bu iddialarını, İbn Manzûr'un ihtisâr ettiği, İbn Asâkir'in *Muhtasar Târîh Dımaşk* adlı eserinin ikinci cildinin 392. sayfasından nakletmektedirler. İşte, sormadan önce *Mektebetü'ş-Şâmile*'den bizzat incelediğim metin şöyledir:

(Ebû Ğatefân'dan rivayetle: İbn Abbâs'a sordum: "Resûlullah –sallallahu aleyhi ve sellem–'i, vefat ettiğinde başı birinin kucağında mıydı?"
O dedi ki: "Ali'nin göğsü üzerindeydi."
(Ben) dedim ki: "Şüphesiz ki Urve, bana, Âişe'nin şöyle dediğini nakletti: 'Resûlullah –sallallahu aleyhi ve sellem– benim göğsüm ve boynum arasında vefat etti.'"
İbn Abbâs dedi ki: "Bu akla uygun mu! Vallahi, Resûlullah –sallallahu aleyhi ve sellem– vefat ettiğinde Ali'nin göğsüne yaslanmıştı. O, Resûlullah'ı yıkayan kişiydi. Kardeşim Fazl b. Abbâs ile babam ise hazır bulunmadılar; (babam) dedi ki: 'Resûlullah –sallallahu aleyhi ve sellem– bize örtünmemizi emrederdi.' Böylece o, örtünün arkasında bulunuyordu.")

Şüpheye cevap verilmesi rica olunur.

Cevap özeti

Şiîlerin, Peygamber –sallallahu aleyhi ve sellem–'in Ali –radıyallahu anh–'ın göğsü üzerinde vefat ettiğine dair naklettikleri rivayetlerin tamamı, sahih olmayan, itibar edilmeyecek derecede zayıf rivayetlerdir. Bunlar, Âişe –radıyallahu anha–'nın rivayet ettiği ve sahihliği üzerinde ittifak edilmiş hadisin karşısında delil olabilecek güçte değildir.

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Sahih isnadla sabit olmuştur ki, Peygamber –sallallahu aleyhi ve sellem–, Müminlerin Annesi Âişe –radıyallahu anha–’nın göğsü üzerinde vefat etmiştir.

Urve’nin, Âişe’den rivayetine göre, o şöyle demiştir:
“Resûlullah –sallallahu aleyhi ve sellem– hastalığında (hangi gün olduğu konusunda) ‘Bugün neredeyim? Yarın neredeyim?’ diye sorardı; bu, Âişe’nin günü gelmesini özlemesindendi. Benim günüm geldiğinde, Allah O’nu benim göğsüm ile boynum arasındayken vefat ettirdi ve O’nu benim evime defnettiler.”
(Buhârî, 1389; Müslim, 2443)

Abdurrahman b. Kâsım’ın, babasından, Âişe’den rivayetine göre, o şöyle demiştir:
“Abdurrahman b. Ebî Bekir, Resûlullah –sallallahu aleyhi ve sellem–’in yanına girdi. Ben O’nu göğsüme dayamıştım. Abdurrahman’ın elinde taze bir misvak vardı ve onunla dişlerini temizliyordu. Resûlullah –sallallahu aleyhi ve sellem– ona uzunca baktı. Ben de misvağı alıp ucunu kopardım, çiğnedim, temizledim ve yumuşattım; sonra onu Resûlullah’a verdim, O da onunla dişlerini temizledi. Resûlullah’ın bundan daha güzel bir şekilde misvak kullandığını hiç görmemiştim. Misvak işini bitirir bitirmez elini veya parmağını kaldırdı ve ‘Refîk-i A‘lâ’da, Refîk-i A‘lâ’da, Refîk-i A‘lâ’da’ dedi; sonra ruhunu teslim etti. Âişe derdi ki: ‘O, benim göğsüm ile çenemin arasında vefat etti.’”
(Buhârî, 4438)

Hâfız İbn Hacer –Allah ona rahmet etsin– şöyle demiştir:
“‘Hâkine ile zâkine arası’ ifadesi, ‘sahr ile nehr arası’ demektir. Maksat, başının onun çenesi ile göğsü arasında bulunmasıdır.”
(Fethu’l-Bârî, 8/139)

İbn Manzûr’un *Muhtasar Târîh Dımaşk*’ta (2/392) zikrettiği rivayet şudur:

“Ebû Ğatefân’dan: İbn Abbâs’a sordum: ‘Resûlullah –sallallahu aleyhi ve sellem–’i, vefat ettiğinde başı birinin göğsünde miydi?’
O dedi ki: ‘Ali’nin göğsü üzerindeydi.’
Dedim ki: ‘Şüphesiz ki Urve, bana Âişe’den rivayetle şunu nakletti: “Resûlullah –sallallahu aleyhi ve sellem– benim boğazım ile göğsüm arasında vefat etti.”’
İbn Abbâs dedi ki: ‘Bu akla uygun mu! Vallahi, Resûlullah –sallallahu aleyhi ve sellem– vefat ettiğinde Ali’nin göğsüne yaslanmıştı. Onu yıkayan da oydu. Kardeşim Fazl b. Abbâs ile babam ise hazır bulunmadılar. (Babam) dedi ki: “Resûlullah –sallallahu aleyhi ve sellem– bize örtünmemizi emrederdi.” Böylece o, örtünün arkasında bulunuyordu.’” Bitti.

Bunu (İbn Manzûr) isnadsız olarak zikretmiş, biz ise İbn Asâkir’in *Târîh Dımaşk*’ında ona rastlamadık. Ancak İbn Sa‘d, *et-Tabakâtü’l-Kübrâ*’da (2/263) rivayet etmiştir. Şöyle ki:

Bize Muhammed b. Ömer haber verdi; bana Süleyman b. Dâvûd b. Husayn, babasından, o da Ebû Ğatefân’dan rivayetle haber verdi:
İbn Abbâs’a sordum: “Resûlullah –sallallahu aleyhi ve sellem– vefat ettiğinde başı birinin kucağında mıydı?”
O dedi ki: “Ali’nin göğsü üzerindeydi.”
Dedim ki: “Şüphesiz ki Urve, bana Âişe’den rivayetle şunu nakletti: ‘Resûlullah –sallallahu aleyhi ve sellem– benim sahrım ile nehrim arasında vefat etti.’”
İbn Abbâs dedi ki: “bu mantıklı mı! Vallahi, Resûlullah –sallallahu aleyhi ve sellem– vefat ettiğinde Ali’nin göğsüne yaslanmıştı. Onu yıkayan da oydu. Kardeşim Fazl b. Abbâs ile babam ise hazır bulunmadılar. (Babam) dedi ki: ‘Resûlullah –sallallahu aleyhi ve sellem– bize örtünmemizi emrederdi.’ Böylece o, örtünün arkasında bulundu.”

Muhammed b. Ömer, el-Vâkıdî’dir; hadiste terk edilmiş olup yalancılıkla itham edilmiştir.
Süleyman b. Dâvûd b. Husayn ise hâli meçhuldür.

Böylesi zayıf bir isnada sahip olan bir hadis, ilim ehlinin sıhhatinde ittifak ettiği Âişe hadisine muhalefet edecek güçte değildir.

Şeyh el-Elbânî –Allah ona rahmet etsin– şöyle demiştir:

"–Eser–: 'Resûlullah –sallallahu aleyhi ve sellem– vefat ettiğinde Ali'nin göğsüne yaslanmıştı.' Uydurmadır.

Bunu İbn Sa'd (2/263) şu şekilde rivayet etmiştir:
Bize Muhammed b. Ömer haber verdi; bana Süleyman b. Dâvûd b. Husayn, babasından, o da Ebû Ğatefân'dan rivayetle haber verdi: ...

Ben derim ki: Bu uydurmadır; âfeti Muhammed b. Ömer'dir –ki bu, el-Vâkıdî'dir–; yalancıdır. Onun şeyhi Süleyman b. Dâvûd b. Husayn ise tanınmaz; İbn Ebî Hâtim onu *el-Cerh ve't-Ta'dîl*'inde zikretmiş, hakkında ne cerh ne de ta'dîl kaydetmiştir.

Sonra, Hâfız İbn Hacer'in *el-Feth*'te (8/107) şöyle dediğini gördüm: "Hâli bilinmez."

Derim ki: Bu hadisin uydurma olduğunu teyit eden şeylerden biri de, onun, Urve'nin Âişe'den naklettiği hadise muhalefet etmesidir. Zira Urve b. Zübeyr, tâbiînin büyüklerinden ve sika olanlarındandır. Bu hadisi ondan, güvenilir birçok râvi, *Müsned-i İmam Ahmed*, *Sahîh-i Buhârî* ve *Müslim*'de rivayet etmiştir.

Her ikisinde (Buhârî ve Müslim'de) onu, Âişe'den yine birçok sika râvi rivayet etmiştir. Aynı şekilde *Müsned*'de ve İbn Sa'd'da da mevcuttur. Bu, Âişe'den meşhur bir hadistir; hatta mütevâtir olması da mümkündür.

Böylesi meşhur bir hadisin İbn Abbâs –radıyallahu anh–'a gizli kalması pek uzak bir ihtimaldir! Onun, Âişe'yi reddetmesi ve Ali'yi ispat etmesi, ancak Şîa'nın yalancılarının veya onlara destek verenlerin uydurmasıdır."
Bitti. (*Silsiletü'l-Ehâdîsi'd-Da'îfe*, 10/710-711)

"Bu hadis – yani Âişe (radıyallahu anhâ) hadisi – Hakim ve İbn Sa'd'ın çeşitli senedlerle rivayet ettikleri, Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem)'in vefatında başının Ali'nin kucağında olduğu rivayetleriyle çelişmektedir. Bu yolların her biri, Şiî olan bir râvîden arınmış değildir; bu sebeple onlara itibar edilmez.

Ben, taassup vehmini ortadan kaldırmak için, işaret ettiğim bu hadislerin durumunu açıklamayı uygun gördüm:

İbn Sa‘d şöyle dedi: “Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem)’in Ali’nin kucağında vefat ettiğini söyleyenlerden bahsetti ve sonra Câbir’in rivayet ettiği şu hadisi nakletti:
(Ka‘b el-Ahbâr, Ali’ye: ‘Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem)’in söylediği son söz neydi?’ diye sordu.
Ali r.a: ‘Onu göğsüme dayadım, başını omzuma koydu ve ‘namaz, namaz’ buyurdu’ dedi.
Ka‘b: ‘İşte bu, peygamberlerin son durumlarıdır, dedi).
Bu senedde Vâkıdî ve Harâm b. Osman vardır; her ikisi de hadiste terk edilmiş kimselerdir.

Yine Vâkıdî’den, Abdullah b. Muhammed b. Ömer b. Ali’den, o da babasından, o da dedesinden rivayetle:
(Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) hastalığında: ‘Kardeşimi bana çağırın’ buyurdu. Bunun üzerine Ali çağrıldı. Peygamber: ‘Bana yaklaş’ buyurdu. Ali der ki: ‘Benim üzerime yaslanmış hâlde konuşmaya devam etti. Nihayet kendisine (ölüm) geldi ve ağırlaştı, kucağımda kaldı. Ben de: ‘Yâ Abbas! Yetiş bana, yoksa helak olacağım’ diye bağırdım. Abbas geldi, ikimizin gayretiyle onu yatırabildik.’)
Bu rivayette hem inkıtâ (senedin kopukluğu) vardır hem de Vâkıdî ve hakkında senedinde gevşeklik hükmü verilmiş çünkü Abdullah b. Muhammed vardır.

Aynı senedle, babasından, o da Ali b. Hüseyin’den:
(Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) vefat ettiğinde başı Ali’nin kucağındaydı) rivayet edilmiştir ki, bunda da inkıtâ vardır.

Yine Vâkıdî’den, Ebû’l-Huveyris’ten, o da babasından, o da Şa‘bî’den:
(Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) vefat ettiğinde başı Ali’nin kucağındaydı) rivayeti vardır.
Burada Vâkıdî, senedde inkıtâ ve Ebû’l-Huveyris vardır. Onun adı Abdurrahman b. Muâviye b. Hâris el-Medenî’dir. Mâlik, onun sika olmadığını söylemiştir. Babasının hâli ise meçhuldür.

Hakim, “el-İklîl” adlı eserinde, Habbe el-Adenî’nin, Ali’den rivayet ettiği şu hadisi nakletmiştir:

(Onu göğsüme yasladım da ruhu akıp gitti). Habbe ise zayıftır.

Ümmü Seleme'den gelen rivayette:
(Ali, Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'e en son buluşan kişidir) denilmiştir. Ancak Âişe'den gelen hadis, bundan daha sağlamdır. Ümmü Seleme'nin sözü, belki de, ona en son kavuşan erkeğin Ali olduğu anlamındadır. İki rivayet şöyle uzlaştırılabilir: Ali r.a, Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem)'in yanından hiç ayrılmadı. Nihayet (Rasûlullah) meylettiğinde onun başını tuttu. Ali, bu hâli onun vefatı zannedip ayrıldı. Sonra Rasûlullah tekrar kendine geldiğinde Âişe onu göğsüne yasladı ve ruhu orada teslim etti. (Fethul Bari 8/139)

Netice olarak: Şiîlerin, Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem)'in Ali'nin göğsünde vefat ettiği iddiası, tamamı zayıf rivayetlere dayanmaktadır. Bu rivayetlere itibar edilmez. Onlar, sahihliği üzerinde ittifak edilmiş olan Âişe (radıyallahu anhâ) rivayetine muhalefet eder ve ona karşı koyabilecek güçte değildir.

En doğrusunu Allah bilir.